

УДК 72.01

Є. О. ІВЧЕНКО

Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

РОЛЬ КОЛОРИСТИЧНОГО ВИРІШЕННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ОБ'ЄКТІВ РЕКРЕАЦІЇ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДИНИ

В даній статті розглядається загальний досвід психологічної реабілітації людини, а також визначено область використання впливів архітектурного середовища на процес реабілітації людського організму на психофізіологічному рівні.

колеристичне середовище, психологічна реабілітація, об'єкти рекреації, психотерапія, хромотерапія, кольоротерапія

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах бурхливого розвитку науки й з урахуванням сучасного способу життя, розвитку й формування особистості все частіше доводиться говорити про необхідність надання кваліфікованої реабілітаційної допомоги представникам людства.

Реабілітація включає профілактику, лікування, пристосування до життя й праці після хвороби, але насамперед – особистісний підхід до хворої людини. Розрізняють медичну, психологічну, професійну й соціальну реабілітацію.

Психологічна реабілітація як психологічна інтервенція, здійснювана з метою реабілітації, є психотерапевтичною інтервенцією й відповідає терміну психотерапії. Використання відповідних терапевтичних властивостей кольору і, формуючи гармонійне колористичне середовище, що є невід'ємною частиною психологічної рівноваги, дозволяє створити атмосферу психологічного комфорту, що дуже рідко вдається при формуванні архітектури міського середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Різними аспектами впливу колористичного вирішення архітектурних об'єктів на людину в свій час займалися: Ж. Агостон, С. С. Алексеев, Б. М. Теплов, П. А. Шеварев, Я. П. Виноградов, О. І. Генісаретський, В. А. Глінкін, М. Дерібре, Н. В. Ігнат'єва та ін.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасна концепція реабілітації бере свій початок з розробки її принципів і практичного застосування в Англії й США під час Другої світової війни. Найбільш змістовне й повне визначення реабілітації прийняте на 9-ій нараді міністрів охорони здоров'я й соціального забезпечення східноєвропейських країн, згідно з яким реабілітація є системою державних, соціально медичних, професійних, педагогічних, психологічних та інших заходів, спрямованих на попередження розвитку патологічних процесів, що призводять до тимчасової або стійкої втрати працездатності, на ефективне й швидке повернення хворих та інвалідів у суспільство й до суспільно корисної праці. Реабілітація являє собою складний процес, у результаті якого в потерпілого формується активне ставлення до порушення його здоров'я й відновлюється позитивне сприйняття життя, родини й суспільства.

«Реабілітація – система медико-педагогічних заходів, спрямованих на включення людини в соціальне середовище, прилучення до громадського життя й праці на рівні її психофізичних можливостей. Реабілітація здійснюється за допомогою психологічних засобів, спрямованих на усунення або

© Є. О. Івченко, 2014

пом'якшення дефектів розвитку, а також спеціального навчання, виховання й професійної підготовки. Завдання реабілітації вирішуються в системі спеціальних установ для різних категорій людей, де особливості організації навчального процесу визначаються специфікою аномального розвитку» [5, 9].

«За визначенням ВООЗ, реабілітація – це комбіноване й координоване застосування соціальних, медичних, педагогічних і професійних заходів з метою підготовки й перепідготовки індивідуума для досягнення оптимальної його працездатності» [7, 1].

«Психологічна реабілітація містить у собі заходи щодо своєчасної профілактики й лікування психічних порушень, по формуванню в пацієнта свідомої й активної участі в реабілітаційному процесі» [7, 2] (рис. 1).

Рисунок 1 – Структура впливу чинників психологічної реабілітації.

Розглядаючи психологічну реабілітацію як функцію психотерапії й психологічної корекції, нам доводиться говорити про неї як про психологічне (психотерапевтичне) втручання.

Психотерапевтичне втручання, або психотерапевтична інтервенція, – це вид (тип, форма) психотерапевтичного впливу, що характеризується певними цілями й відповідним цим цілям вибором засобів впливу, тобто методів. Термін психотерапевтичне втручання може позначати конкретний психотерапевтичний прийом, наприклад, роз'яснення, уточнення, стимуляція, вербалізація, конфронтація, тренінг, поради та ін., а також більш загальну стратегію поведінки психотерапевта, що тісно пов'язана з теоретичною орієнтацією (насамперед з розумінням природи того або іншого розладу й цілями й завданнями психотерапії).

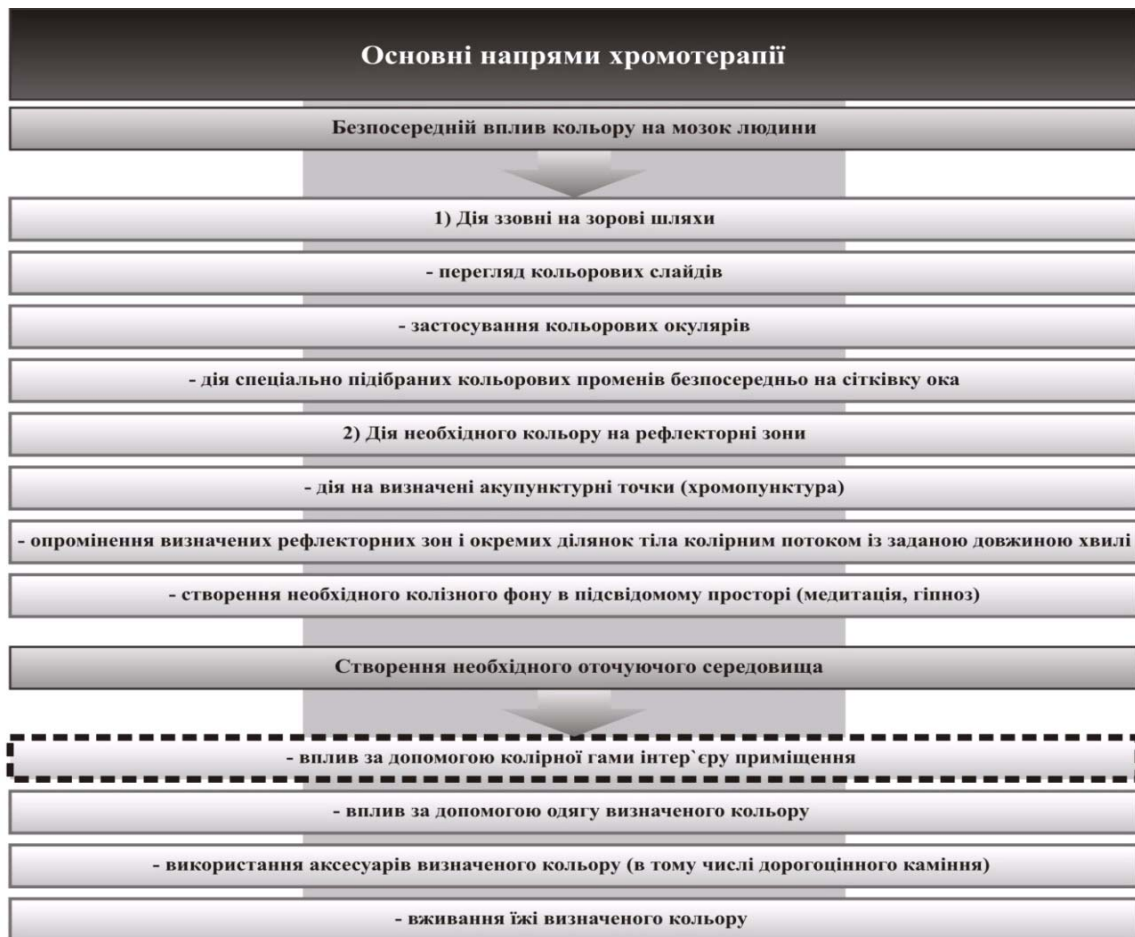
Психологічна інтервенція, здійснювана з метою реабілітації, є психотерапевтичною. Але не потрібно при цьому змішувати психотерапію й реабілітацію. Психотерапія виправляє або коригує недуг, реабілітація допомагає адаптуватися в середовищі.

Психологічна корекція являє собою спрямований психологічний вплив для повноцінного розвитку й функціонування індивіда. Термін психологічна корекція одержав поширення на початку 1970-х років. У цей період психологи стали активно працювати в області психотерапії, насамперед груповій.

«Про обґрунтованість використання поняття «психологічна корекція» поряд з поняттям психологічне втручання відповісти однозначно досить важко. Їхнє співставлення виявляє очевидну подібність. Психологічна корекція, так само як і психологічне втручання, розуміється як цілеспрямований психологічний вплив. Вони реалізуються в різних областях людської практики й здійснюються психологічними засобами, одним з яких може бути колірний вплив за допомогою архітектурного середовища. Психологічна корекція може бути спрямована на вирішення завдань профілактики, лікування й реабілітації. Психологічні втручання також виконують функції профілактики, лікування й реабілітації. І психологічна корекція, і психологічне втручання, використовувані з метою реабілітації, виконують психотерапевтичну функцію. Очевидно, що, власне кажучи, ці поняття збігаються» [8, 4].

Найбільш адекватно цілям реабілітації слугує психотерапія. Пом'якшення проявів і плину психічних захворювань та розширення можливостей сучасного психофармакологічного лікування сприяло зростанню ролі й підвищенню ефективності психотерапевтичного впливу. При цьому додатком психотерапії, на відміну від біологічних методів лікування, може виступити саме колірний вплив, навіть опосередковано.

Активно освоюються нові форми організації психотерапевтичної допомоги: виникає такий новий тип об'єкта як центр психологічної реабілітації (спеціалізована установа, де психотерапія відіграє провідну роль у лікуванні захворювань і застосовується у поєднанні з іншими методами, зокрема розповсюдження набуває хромотерапія – напрямок немедикаментозного лікування за допомогою колірного впливу (рис. 2).

За матеріалами Г.С. Бреслава, Е.І. Гонікман

Рисунок 2 – Основні напрями хромотерапії.

Кольоротерапія – це різновид хромотерапії. Терапія з використанням спеціальних штучних колірних випромінювачів, що впливають безпосередньо через очі називається методом візуальної кольоростимуляції. При цьому здійснюється комплексний вплив чотирьох факторів: кольору, ритму, модуляції світлових сигналів і рівня освітленості світлового поля. Кольоротерапія призначена для корекції та лікування психосоматичних порушень, що супроводжують патологічні стани шляхом

впливу через зорові рецептори світловими імпульсами різної зони видимого спектра на регуляторні структури головного мозку. При виборі кольору стимулу враховуються як основні, провідні невротичні синдроми – тривожні побоювання, невизначені страхи, фобії і т. п., так і соматичний стан пацієнта – наявність захворювань серцево-судинної системи, шлунку, печінки, статеві сфери. Кольоротерапія може застосовуватися як самостійний спосіб лікування, так і в поєднанні з іншими відомими терапевтичними методами та медичним обладнанням. Ефект від її застосування можна підсилити за допомогою колірної впливу штучного середовища (інтер'єру).

Спектр видимого світла – колір – є специфічним подразником ока. Під його впливом на зоровий аналізатор здійснюється фотостимуляція рецепторів сітківки ока, що формує аферентну імпульсацію, яка поширюється по провідних шляхах зорової системи в головний мозок. Таким чином, око людини може служити приймачем для безмедикаментозної та неінвазивної корекції регуляторних структур мозку, а через них – нейроендокринної, імунної та інших систем. Можливості сучасних освітлювальних приладів дозволяють опосередковано використовувати принципи кольоротерапії в інтер'єрі квартир, офісів, інших приміщень. Особливо актуальним є опосередковане застосування кольоротерапії за допомогою колористичного середовища об'єктів рекреації, що дозволяє позитивно впливати на різноманітні захворювання (у тому числі хронічні) і значно прискорити процес реабілітації.

ВИСНОВОК

На сьогоднішній день існує велика кількість методик для забезпечення психологічної реабілітації, але в сучасних умовах слід впроваджувати ці методики на рівні створення архітектурного середовища для поліпшення ефекту реабілітації в умовах загальної рекреації людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бернштейн, Б. М. Традиция и канон: два парадокса [Текст] / Б. М. Бернштейн // Советское искусствознание '80 / Ред. кол. : В. М. Полевой, О. В. Буткевич, В. М. Зименко и др. – М. : Сов. Художник. – 1981. – Вып. 2. – С. 112–153.
2. Виноградов, Я. П. Изучение взаимодействия полихромии и структуры объемно-пространственной формы [Текст] / Я. П. Виноградов // Техническая эстетика. – 1980. – № 3. – С. 21–24.
3. Генисаретский, О. И. Временные характеристики средового поведения, как проблема экологической эстетики [Текст] / О. И. Генисаретский // Теоретические проблемы дизайна / Под ред. Всесоюз. научн. исслед. ин-т теор. и экол. – М. : ВНИИТЭ, 1979. – С. 62–65.
4. Глинкин, В. А. Теория и практика архитектурной полихромии городов [Текст] / В. А. Глинкин // Архитектура СССР. – 1981. – № 10. – С. 14–17.
5. Дефектология [Текст] : Словарь-справочник / Авт. сост. С. С. Степанов ; Под ред. Б. П. Пузанова. – М. : Новая школа, 1996. – 80 с.
6. Игнатъева, Н. В. Структура и функции колористики предметно-пространственной среды (региональные особенности) [Текст] : дис. ... канд. архитектуры : 18.00.01 / ХГУСА, Н. В. Игнатъева. – Х., 2002. – 206 с.
7. Козлова, Л. В. Основы реабилитации для медицинских колледжей [Текст] : учеб. пособие / Л. В. Козлова, С. А. Козлов, Л. А. Семенов ; Под общ. ред. Б. В. Кабарухина. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 475 с.
8. Психотерапия [Текст] / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : «Питер», 2000. – 544 с.
9. Фрилинг, Г. Человек – цвет – пространство [Текст] / Г. Фрилинг, К. Ауер. – М. : Стройиздат, 1973. – 117 с.

Получено 20.02.2014

Е. А. ИВЧЕНКО
РОЛЬ КОЛОРИСТИЧЕСКОГО РЕШЕНИЯ АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЫ
ОБЪЕКТОВ РЕКРЕАЦИИ В ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ
ЧЕЛОВЕКА

Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка

В данной статье рассматривается общий опыт психологической реабилитации человека, а также определена область использования воздействий архитектурной среды на процесс реабилитации человеческого организма на психофизиологическом уровне.

колористическая среда, психологическая реабилитация, объекты рекреации, психотерапия, хромотерапия, цветотерапия

EVGEN IVCHENKO
THE ROLE OF COLOR SOLUTIONS OF ARCHITECTURAL ENVIRONMENT
RECREATION FACILITIES IN THE PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF
HUMAN

Poltava National Technical University im. Y. Kondratyuka

This topic deals with the overall experience of human psychological rehabilitation and features of the people rehabilitation and defined the scope of applicability of the architectural environment influences on the rehabilitation of the human body at the psychophysiological level.

colorful environment, psychological rehabilitation, recreation facilities, therapy, chromotherapy, colortherapy

Івченко Євген Олександрович – аспірант кафедри дизайну архітектурного середовища та містобудування Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. Наукові інтереси: дослідження тенденцій сучасного розвитку дизайну архітектурного середовища та містобудування.

Ивченко Евгений Александрович – аспирант кафедры дизайна архитектурной среды и градостроительства Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. Научные интересы: исследование тенденций современного развития дизайна архитектурной среды и градостроительства.

Evgen Ivchenko – post-graduate student, Architectural Environment Design and Urban Planning Department, Y. Kondratyuk Poltava National Technical University. Scientific interests: the study of current trends architectural environment design and urban planning.